

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVACIYALAR VAZIRLIGI**

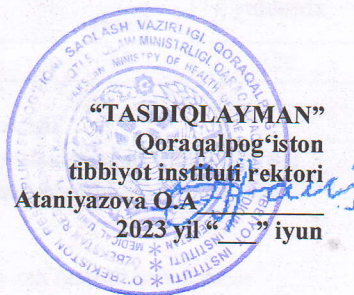
**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH
VAZIRLIGI**

QORAQALPOG‘ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi.

№ 23/15-5/1

2023 yil “31” avgust

“YUQUMLI KASALLIKLARDA XAMSHIRALIK ISHI ”

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	900000 – «Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot»
Ta’lim sohasi:	910000 – «Sog‘liqni saqlash»
Ta’lim yo‘nalishi:	60911200 –Oliy hamshiralik ishi

Nukus– 2023

Fan/modul kodi IN1.27 YKHI 1406		O'quv yili 2023- 2024	Semestr 4		Kreditlar 4
Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili Qoraqalpoq		Haftadagi dars soatlari 6	
1	Fanning nomi	Ma'ruza (soat)	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Ja'mi yuklama
	Tibbiy-biologik	6	54	60	120
2	I. Fanning mazmuni Kadrlar tayyorlash milliy dasturining asosiy maqsadlaridan biri tibbiyotda har tomonlama kamol topgan yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalab yetishtirish, uning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishdir. Ushbu dastur tibbiyot oliy o'quv yurtlarining oliy ma'lumotli hamshiralalar tayyorlash fakultetining talabalariga yuqumli kasalliklarda hamshiralik ishi fanidan ta'lim berish uchun mo'ljallangan. Yuqumli kasalliklarda hamshiralik ishi fanining dasturi asosida o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llagan holda, bakalavr hamshiralarning nazariy bilimlaridan boshlang'ich amaliy ko'nikmalarni fantomlarda bajarishga o'rgatib va o'zlashtirgan ko'nikmalarini zamonaviy tibbiy texnologiyalar orqali klinik amaliyot bilan uyg'unlashtirgan holda qo'llashga imkon yaratadi. Dastur O'zbekiston Respublikasidagi davolash-profilaktika muassasalarida yuqumli kasalliklarni tashxisot printsiplari, shoshilinch holatlarda tez yordam ko'rsatish, davolash, profilaktika, aholini epidemiyalardan muhofaza qilish tizimida oliy ma'lumotli tibbiyot hamshiralalarining boshqaruvchilik va kasbiy faoliyatini shakllantirish uchun zamin bo'lib xizmat qiladi. Mazkur fan o'quv rejadagi tibbiy biologiya va genetika, biofizika, tibbiy va biologik kimyo, odam anatomiyasi, fiziologiya, gistologiya va immunologiya, mikrobiologiya va parazitologiya, ichki kasalliklar, allergologiya, klinik immunologiya, ftiziatriya, klinik farmakologiya, jarroxlik kasalliklari va shoshilinch tez tibbiy yordam, neyroxirurgiya fanlaridan o'zlashtirilgan bilimlarga asoslanadi. Modul o'qitishdan maqsad - infeksiyon bemorlarni erta bosqichda aniqlash, davolash, dispanser kuzatuvni kuchaytirish, bemorlarning reabilitatsiyasi va				

yuqumli kasalliklarni oldini olish, bemorlarni parvarish qilish, aholi o'rtasida sog'lom turmush tarziga doir tushunchalarni shakllantirishdan iborat.

Modulning vazifalari

- respublikamiz hududida va tashqaridan kirib kelayotgan kattalar va bolalarda uchraydigan yuqumli kasalliklarni anamnez va klinik laborator ma'lumotlarga asoslanib erta aniqlash, bemorlarni to'g'ri davolash;
- yuqumli kasalliklarni sindromlariga, laborator o'zgarishlarga asoslangan holda qiyosiy tashxisotini o'rgatish;
- kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatishni o'rgatish;
- yuqumli va o'ta xavfli kasalliklar o'chog'ida bemorlar bilan muloqotda bo'lganlar orasida epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar o'tkazish asoslarini o'qitish;
- bemorlarni uy va shifoxona sharoitida kompleks davolash, parvarishlash asoslarini o'qitish;
- sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilish;
- yuqumli kasalliklar fanini o'qitishdagi pedagogik mahorat asoslarini o'qitish.

Modul bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar:

Talaba:

- yuqumli kasalliklar fanining rivojlanish tarixini, O'zbekistonda yuqumli kasalliklar ilmiy tadqiqot instituti faoliyati va istiqbollari, oliy ma'lumotli hamshiraning turli yuqumli kasalliklarni oldini olishdagi vazifalarini;
- infektalogiyaning asosiy tamoyillarini; yuqumli kasalliklarning asosiy nozologik turlarini;
- yuqumli kasalliklarning profilaktikasi va erta diagnostikasini; yuqumli kasalliklarning zamonaviy davolash usullari va ulardan kelib chiqadigan asoratlarini;
- yuqumli kasalliklarda kelib chiqadigan asosiy o'zgarishlarni organizm holatini obektiv baholagan holda anglash; sog'ligini tiklay olmaydigan bemorlarga palliativ yordam ko'rsatish;
- yuqumli kasalliklarga chalingan bemorlar bilan ishlashda deontologiyaning asosiy tamoyillari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;
- yuqumli kasalliklarni etiologiyasi va epidemiologiyasi;
- yuqumli kasalliklarni patogenezi va patologik anatomiyasi;
- yuqumli kasalliklarga xos klinik belgilar;

- yuqumli kasalliklarni hozirgi davrda klinik kechish xususiyatlari;
- yuqumli kasalliklarni boshlang'ich davrida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan shoshilinch holatlar;
- yuqumli kasalliklarga erta tashhis qo'yish, taqqoslash, laborator va instrumental tashhis qo'yish;
- yuqumli kasalliklarni davolash tamoyillari;
- rekonvalesentlarni kasalxonadan chiqarish va dispanser nazorat qoidalari;
- jamoada, oilada va kasalxonada infeksiya tarqalishining oldini olish chora tadbirlari;
- sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilish;
- birlamchi infeksiya o'chog'i aniqlanganda umumiy amaliyot shifokori taktikasi haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;
- sariqlik belgisi bilan kechuvchi kasalliklarda siydikda o't pigmentini aniqlash (Rozin sinamasi);
- bemordan gemokul'turaga qon olish (TPK misolida);
- o'tkir ichak kasalliklari (sal'monellez va ichburug')da bakteriologik tekshirish uchun najas olish;
- ko'kyo'tal kasalligida bemordan bakteriologik tekshirish uchun "yo'tal plastinka" usulida namuna olish;
- bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida yo'g'on tomchi tayyorlash;
- bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida surtma tayyorlash;
- enterobioz kasalligida gijja tuxumlarini aniqlash uchun perianal sohadan surtma tayyorlash;
- hayvonlar va kemiruvchilar tishlaganda jarohatlarni tozalash;
- uy sharoitida bemorlarda oral regidratatsiya o'tkazish amaliy ko'nikmalariga (shu jumladan klinik amaliy ko'nikmalariga) ega bo'lishi kerak.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Mutaxassislikka kirish. Fekal-oral va parenteral yo'l bilan yuquvchi virusli hepatitlarda hamshiralik ishi. Mutaxassislikka kirish. Respublikada infeksiyon xizmat. Hisobot hujjatlari. Yuqumli kasalliklar umumiy patologiyasi to'g'risidagi bilim. Yuqumli xizmatning tuzilishi, yuqumli kasalliklar tasnifi, yuqumli jarayon davrlari, etiologiyasi, epidemiologiyasi, yuqumli kasalliklarning asosiy klinik sindromlari, yuqumli kasalliklarning diagnostikasi, davolash va profilaktikasining umumiy printsiplari. Yuqumli kasalxonada laboratoriyalarni joylashishi va tartibi.

Fekal-oral (A, Ye) va parenteral (V, S, D) yo'l bilan yuquvchi virusli hepatitlarda hamshiralik ishi. Virusli hepatitlar etiologiyasi, epidemiologiyasi, kasallik manbai, yuqish mexanizmlari, patogenez, klinikasi, klinik tasnifi, laborator diagnostikasi, bemorlarni parvarishlash qoidalari. Kasallikning birlamchi, ikkilamchi va uchlamchi profilaktika chora-tadbirlari, aholi orasida kasallikni oldini olish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish.

2-mavzu. Qorin tifi, paratiflar A va B hamda sal'monellyozlarda hamshiralik ishi. Isitma egriligi turlari. Yotoq rejimi va dietoterapiyaning ahamiyati. Bemorlarni parvarishlash qoidalari. Profilaktik chora-tadbirlari.

Gripp va boshqa O'RK da hamshiralik ishi. Gripp va boshqa O'RK da (paragripp, adenovirus infeksiya, rinovirus infeksiya, rinosintial infeksiya) hamshiralik ishi. Laborator diagnostikasi. Dietoterapiya va yotoq tartibining ahamiyati. Bemorlarni parvarishlash. Profilaktik chora-tadbirlari. Gospitalizatsiyaga ko'rsatmalar. Uyda davolash.

3-mavzu. OIV-infektsiyasida hamshiralik ishi

Etiologiya, epidemiologiyasi, klinika, opportunistik infeksiyalar. Laborator diagnostikasi. Bemorlarni parvarishlash. Retrovirusga qarshi davoga sodiqlik. Profilaktik chora-tadbirlari. Gospitalizatsiyaga ko'rsatmalar. Uyda parvarishlash. Polliativ yordam.

Qizamiq, qizilcha, skarlatina, suvchechakda hamshiralik ishi. Laborator diagnostikasi. Dietoterapiya va yotoq tartibining ahamiyati. Bemorlarni parvarishlash. Profilaktik chora-tadbirlari. Emlash tartibi. Gospitalizatsiyaga ko'rsatmalar.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1-mavzu.** Mutaxassislikka kirish. Yuqumli kasalliklar umumiy patologiyasini o'rgatish. Virusli hepatitlarda hamshiralik ishi.
- 2-mavzu.** Qorin tifi, paratif va brutsellyoz kasalliklarida hamshiralik ishi.
- 3-mavzu.** Vabo, sal'monellyoz, OTI. Botulizm, shigellyozlarda hamshiralik ishi.
- 4-mavzu.** Meningokokk, Gripp, O'RVI da hamshiralik ishi
- 5-mavzu.** Qizamiq, qizilcha, skarlatina va suvchechaklarda hamshiralik ishi.
- 6-mavzu.** OIV, Epidemik parotit, infeksiyon mononukleozda hamshiralik ishi.
- 7-mavzu.** Ko'kyo'tal, Difteriya-Bo'g'mada hamshiralik ishi.
- 8-mavzu.** O'ta xavfli infeksiyalarda (o'lat, kuydirgi, O'zbekiston gemorragik isitmasi) hamshiralik ishi.
- 9-mavzu.** O'zbekistonda ko'p uchraydigan gel'mintozlarda (enterobioz, askaridoz, geminolipidoz, tenioz, teniarinxoz, difilobatrioz) hamshiralik ishi.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- Amaliy mashg'ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish;
- O'qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;
- Talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- Talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash va h.k.

Modul davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar ro'yxati:

- sariqlik belgisi bilan kechuvchi kasalliklarda siydikda o't pigmentini aniqlash (Rozin sinamasi);
- bemordan gemokul'turaga qon olish (TPK misolida);
- o'tkir ichak kasalliklari (sal'monellez va ichburug')da bakteriologik tekshirish uchun najas olish;
- ko'kyo'tal kasalligida bemordan bakteriologik tekshirish uchun "yo'tal plastinka" usulida namuna olish;
- bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida yo'g'on tomchi tayyorlash;
- bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida surtma tayyorlash;
- enterobioz kasalligida gijja tuxumlarini aniqlash uchun perianal sohadan surtma tayyorlash;

- hayvonlar va kemiruvchilar tishlaganda jarohatlarni tozalash;

- uy sharoitida bemorlarda oral regidratatsiya o'tkazish

III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Vaksinoprofilaktika. Profilaktik emlashlar kalendari. Zardoblar. Davolovchi zardoblarni yuborish qoidalari. Fagoprofilaktika. Emlash asoratlari va ularning oldini olish. Antigen va antitanachalar vazifasi va turlari.
2. Bezzgak Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash, profilaktikasi.
3. Virusli diareyalar Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash, profilaktikasi.
4. Amyobiaz. Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash, profilaktikasi.
5. Tsitomegalovirusli infeksiyalar. Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash. Homiladorlarda TsMV infeksiyasining kechishi.
6. Parranda grippi. Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash, profilaktikasi.
7. TORCH-infeksiyasi. Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash, profilaktikasi.
8. Poliomielit. Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash. Vaksinatiya. Profilaktikasi.
9. Jarohat infeksiyalari (quturish, qoqshol). Etiologiyasi, epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, kasallik oqibatlari, laborator tashhisoti, davolash, profilaktikasi.
10. Streptokokk infeksiyasi (saramas, anginalar). Qo'zg'atuvchining xususiyatlari. Infeksiya manbai. Yuqish mexanizmi. Patogenezi. Klinik xususiyatlari. Laborator tashhisoti. Parhez va yotoq tartibining ahamiyati. Bemorlarni parvarishlash. Profilaktikasi.
11. Gemorragik isitmalar (BSGI, Omsk, Sariq).

Mustaqil ta'lim mavzulari talabalar tomonidan auditoriyadan tashqari o'zlashtiriladi va mavzuga oid joriy baholashda inobatga olinadi.

IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

1. Abstrakt fikr yuritish.xodisalarini taxlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;
- 2.Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik; 4.O‘z-o‘zini rivojlantirishga,anglashga,o‘qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik ; 5.Favquloddagi vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo‘llashga tayyorlik ; 6.Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot,bibliografik manbalar,biotibbiyot terminologiyasi, axborot kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik; 7. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og‘zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik; 8.Tibbiy hujjatlarni yuritishga tayyorgarlik; 9.Kasbiy muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik ; 10.Bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko‘rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko‘rsatishni ta‘minlashga tayyorlik ; 11. Tibbiy yordam ko‘rsatishda ko‘zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik ;	V. Ta‘lim texnologiyalari va metodlari: •ma‘ruzalar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • interfaol keys-stadilar; •guruhlarda ishlash; •taqdimotlarni qilish; •individual loyihalar; •jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
VI. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni topshirish.	Asosiy va qo‘shimcha o‘quv adabiyotlar hamda axborot manbalari ro‘yxati Asosiy adabiyotlar: 1.Axmedova M.D. Yuqumli kasalliklar. Darslik. –Toshkent. Abu Ali ibn Sino. 2012 2.Daminov T.A. Infektsionnie bolezni s detskimi infektsiyami. Uchebnik v 2x chastyax. – Tashkent. Tib-kitob. 2011g. 3.Zokirxodjaev A.X. Rukovodstvo po infektsionnim boleznyam dlya studentov med.vuzov. Uchebnik. –Tashkent. Abu Ali ibn Sino. 2010 g.

Qo‘shimcha adabiyotlar: 1.Raxmatov O. B. “Bolalar yuqumli kasalliklari”. Darslik. Toshkent “Cho‘lpon” tibbiyot nashriyoti, 2008 y.   2.Pokrovskiy V.I.i dr «Infektsionnie bolezni i Epidemiologiya». Uchebnik. Moskva «Meditsina», 2003 g.   3.Samarina V.N., Sorokina O.A. «Detskie infektsionnie bolezni». Uchebnik. S.Peterburg «Nevskiy Dialekt», 2001 g..   Internet saytlari: 1. Uz.ResSSV veb-sayt www.minzdrav.uz;   2. www.med-edu.ru   3. www.med-info.ru   4. www.medikal-encyclopedia.zelenka.ru   5. www.journals.mediru   6. www.tma.uz.   7. www.ziynet.uz   8. www.see-educoop.net/...in/.../family_health_nurse
Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.   Institut kengashining 20__ yil “__” ____dagi “__” – sonli bayonnomasi.
Fan modul uchun ma’sullar: Tursinbaeva D. Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti, “Yuqumli kasalliklar va epidemiologiya” kafedrası assistenti   Mualliflar jamoasi – Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti “Yuqumli kasalliklar va epidemiologiya” kafedrası professor-o‘qituvchilari.
Taqrizchilar: Ibadova G.A. ToshBMOI bolalar yuqumli kasalliklari va parazitologiya kafedrası mudiri, t.f.d.   Axmedova M.D.TTA yuqumli va bolalar yuqumli kasalliklari kafedrası professori, t.f.d.